

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Nemzeti Kulturális Alap Múzeumok Kollégium
Múzeumi műtárgyak szerzeményezése pályázati kiíráshoz
Altéma kódszáma: 209110/16

A Dobó István Vármúzeum Történeti, Képzőművészeti és Néprajzi gyűjteményeinek gyarapítása

Pályázati azonosító: 209110/00087

Múzeumunk számára 2023–2024-ben az Nemzeti Kulturális Alap Múzeumok Kollégiuma támogatásával több gyűjtemény számára több műtárgy megvásárlására teremtdött lehetőség **összesen 1.000.000 Ft** értékben. Többségük egyediségében különleges dokumentum, tárgy/műtárgy. Valamennyi, azon túl, hogy helyi értékkel bír, szélesebb körben is beilleszthető a történelmi, kultúrtörténeti, képzőművészeti és néprajzi értékek közé.

A Dobó István Vármúzeum munkájában fontos a város és a vár történelmi és kulturális hagyományaihoz igazodó *gyűjteményfejlesztés*, de figyelembe kell venni, hogy az intézmény megyei hatókörű múzeum, így a gyűjtőkör kiterjed a megyére is. A gyorsütemű társadalmi változások továbbra is sürgetik a néprajzi, történeti, képzőművészeti és iparművészeti tárgyi emlékek megmentését, dokumentálását és közzétételét. A szűkös anyagi lehetőségek miatt azonban a vidéki múzeumok komoly hátrányba kerültek a gyűjteménygyarapítás területén, így a mi múzeumunk is igyekszik kihasználni minden olyan lehetőséget, amely lehetővé teszi a fontos tárgyak/műtárgyak gyűjtését, az értékmentést.

A rendelkezésre álló kereteknek az intézményi és gyűjteményi struktúrához, illetve a célokhoz igazodó felhasználása érdekében a Dobó István Vármúzeum középtávú gyűjteménygyarapítási, nyilvántartási, revíziós és selejtezési terve – ebben valamennyi gyűjtemény körvonalazta a kereteit, a meglévő gyűjtemény összetételét, állapotát, hiányait, kialakította szisztémáit, felmérte lehetőségeit és rögzítette a terveit.

A beszerzések rendszeressé tétele és felügyelete érdekében az intézményben megalakult a Szerzeményezési Bizottság, mely arra az alapvetésre épül, hogy a *gyűjteményezés* a múzeumunk alapfeladata, így az alapító okiratban megszabott gyűjtőkörökre, a meglévő gyűjteményekre építve a gyűjteményekért felelős muzeológusok javaslataival összhangban segíti és koordinálja a döntések meghozatalát.

Vásárlásaink alkalmával szem előtt tartjuk a kiállítási lehetőséget. A gyarapítást gyakran az előre nem látható pénzügyi lehetőségek határozzák meg, illetve az aukciós házak aktuális ajánlatai. Magánszemélyek ajándékozási felajánlásai és pályázati lehetőségek tovább gazdagítják lehetőségeinket.

Megvásárolt dokumentumok, tárgyak, műalkotások

1.	Csiky Sándornak írt 3 db levél	394.000 Ft	Történeti dokumentum gyűjtemény
2.	Árpád fejedelemmé választása – litográfia Kovács Mihály festménye alapján, 1854 (paszpartúzva, üvegezve)	120.000 Ft	Képzőművészeti gyűjtemény
3.	Képeslapgyűjtemény – Eger és környéke	100.000 Ft	Történeti gyűjtemény
4.	Tóth Lóránd faragó három fajtátéka	75.000 Ft	Néprajzi gyűjtemény – Játék gyűjtemény
5.	Verebélyi Balázs zsúrizett hímzett párnája	20.000 Ft	Néprajzi gyűjtemény
6.	Válogatás Molnár István Géza fotóművész „Egri arcok” sorozatából (8 db)	291.000 Ft	Képzőművészeti gyűjtemény
Összesen		1.000.000 Ft	

CSIKY SÁNDORNAK ÍRT LEVELEK

Ahogy nemzeti emlékezetünk egyik meghatározó eleme az 1848–49-es forradalom és szabadságharc, úgy a Dobó István Vármúzeum gyűjteményeiben is különleges helyet foglalnak el történelmünk e kiemelkedő jelentőségű eseményéhez kapcsolódó relikviák. A gyűjteményfejlesztési stratégiánkban megfogalmazottaknak megfelelően törekszünk történelmünk e jeles eseményét megidéző és még fellelhető tárgyi és írásos emlékek felkutatására, szakszerű megőrzésére és bemutatására.

Csiky Sándor kiemelkedő szerepet töltött be Eger 19. századi történelmében. A székely nemesi családból származó Csiky Sándor 1805-en született Egerben. 1836-ban Eger képviselőtestülete megválasztotta városi tiszti ügyésznek és ugyanebben az évben Kossuth Lajos felkérte, hogy a Törvényhatósági Tudósítások számára küldjön rendszeres tudósításokat Heves és Külső-Szolnok vármegye közgyűléseiről. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején az egri események egyik vezetője lett. A forradalom kitörését követően március 19-én Egerben is elhatározták a nemzetőrség megszervezését. Felállítására 3 tagú bizottságot neveztek ki, melynek vezetője Csiky Sándor lett. Pár nappal később szintén őt választották a nemzetőrök parancsnokának. 1848. június 26-án Eger országgyűlési képviselőjévé választották. 1849 januárjában Kossuth kinevezte Heves vármegye kormánybiztosává. A világosi fegyverletétel után egy ideig bujkált, majd sikertelen szökési kísérlete után 1850-ben hadbíróság elé állították. Felségárulásért előbb halálra ítélték, majd 1851-ben 6 év várfogságra enyhítették a büntetését. Kufstein börtönében raboskodott, 1854-ben amnesztiával szabadult. 1861-ben Eger polgármestere lett, majd 1861. március 14-én a város országgyűlési képviselőjévé választották, mely tisztséget 1875-ig töltötte be. 1868 februárjában irányításával jött létre a radikális Egri Demokrata Kör. Sokat tett azért is, hogy Egert vasút kösse össze az ország többi városával. 1892-ben bekövetkezett haláláig köztisztviselőként álló polgára maradt a városunknak.

Múzeumunk Történeti tárgyi gyűjteményében található Csiky Sándor zsebkése és írókészlete, valamint egy 1848-ból származó kokárda, amely valószínű, hogy szintén a személyéhez köthető. Jelen pályázat keretében megvásárolt három darab levelet közeli családtagjai, illetve egy távolabbi rokona írták a szabadságharc leverését követően Kufsteinben raboskodó Csiky Sándorhoz.

A levelek provenienciája visszakövethető, az eladó mindhárom dokumentumot, számlával igazoltan a Darabanth aukciós háztól vette 2022 és 2023 folyamán.

A fentieket figyelembe véve, a kéziratos levelek kiemelkedő helytörténeti jelentőséggel bírnak és megvásárlásuk alapvető fontosságú a gyűjteményünk számára.

1. Csiky Sándornak, Kufsteinbe írt levél

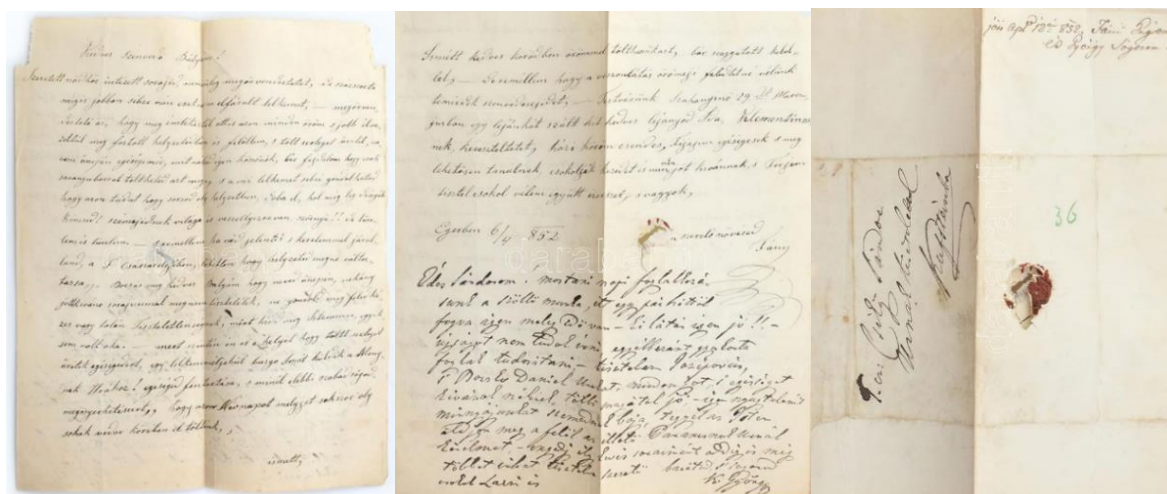
A levelet testvére, Csiky Franciska és sógora, Kósa György írta

1852 április

Ára: 122.000 Ft

Eladó: Művelt Ifjúságért Alapítvány

Gyarapodási szám: 31/2023

2. Csiky Sándornak Kufsteinbe írt levél

A levelet Csiky Sándor rokona, Lieszlovsky József, volt honvédtiszt, későbbi Heves megyei politikus írta

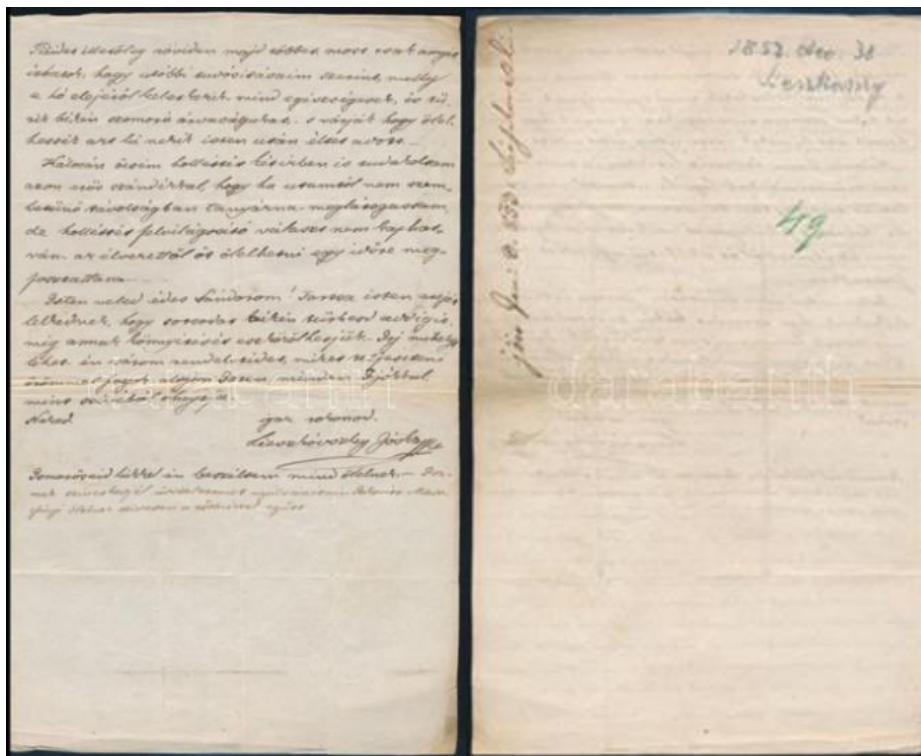
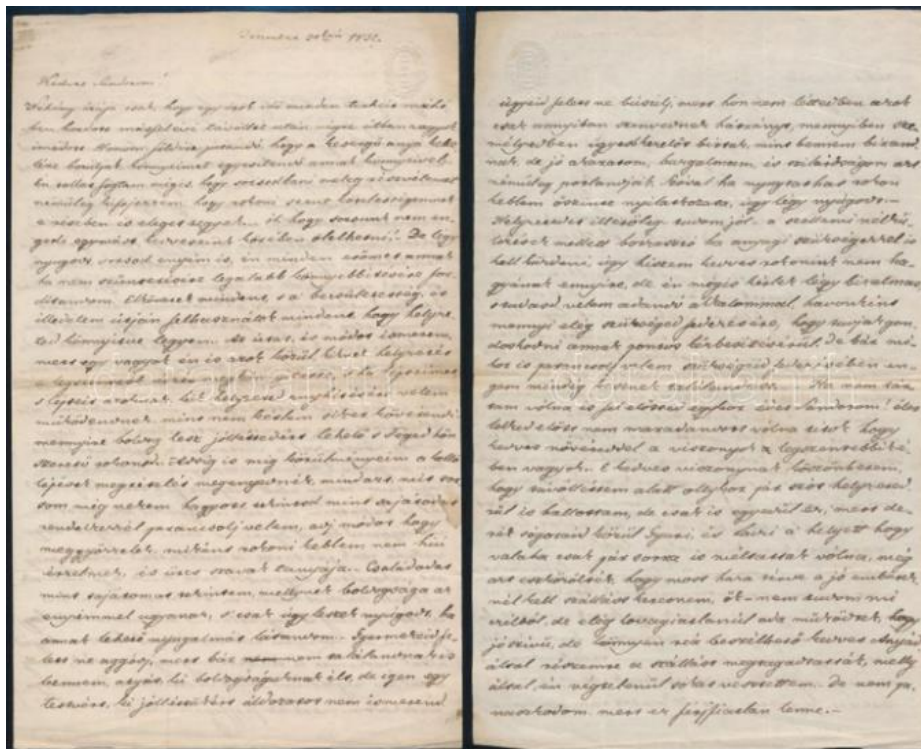
1852. december 30.

Felső-lieszkői Lieszkovszky József (1821–1861), Csiky Sándor távoli rokona volt, 1848-ban honvédtisztként szolgált, később pedig Heves vármegyei politikus volt. Ő is börtönbe került a szabadságharc leverése után, és e levelet épp fogságból való szabadulása után írta Csikynek, valamint meleg szavakkal biztosítja Csiky, hogy mindent meg fog tenni, hogy fogságát anyagi szempontból megkönnyítse.

Ára: 122.000 Ft

Eladó: Művelt Ifjúságért Alapítvány

Gyarapodási szám: 32/2023

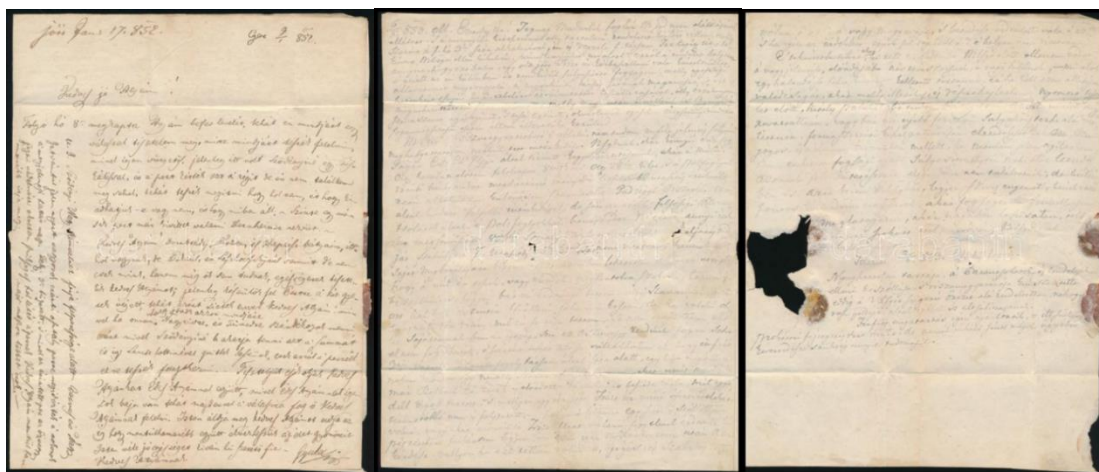
3. Csiky Sándornak Kufsteinbe írt levél 1852. jan. 9.

A levélben fia, Csiky Gyula bizonyos peres ügyekről és pénzügyekről ír. A levél hátulján pedig Csiky Sándor saját maga ír 1849-es eseményekről, fogva tartási körülményeiről és fogságba eséséről.

Ára: 150.000 Ft

Eladó: Művelt Ifjúságért Alapítvány

Gyarapodási szám: 33/2023

ÁRPÁD FEJEDELEMMÉ VÁLASZTÁSA, 1854

Kovács Mihály (1819-1892) festménye alapján készült litográfia

papír, kőrajz, 610×735 mm (paszpartúzva, üveges keretben)

Felirata a kép alatt: „ÁRPÁD FEJEDELEMMÉ VÁLASZTÁSA a Pesti Műegyesület tagjainak 1854 évre". Jelezve balra lenn a kép alatt: „Festette Kovács Mihály Egerben".

Jelezve középen a kép alatt: „Nyomtatta Lemercier Parisban".

Jelezve jobbra lenn a kép alatt: „Kőre rajzolta Marin Lavigne, Parisban".

Ára: 120.000 Ft

Eladó: Fajcsák Attila

Leltári szám: 2023.2.1. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Kovács Mihály (Abádszalók, 1818 – Budapest, 1892) festőművész – akinek közel százharminc festményét és rajzát őrizzük Egerben, a múzeumban – a bécsi akadémián jeles mestereknél tanult. Itáliában élt közel hat esztendeig, ahol európai műveltségű alkotóvá vált. 1848-ban a forradalom hírére hazajött, de a szabadságharc leverését kövöző években kevés megrendelésre számíthatott. Egerben mégis pártolókra, sőt barátokra talált, így 1849-től itt élt 1854-ig.

Munkásságának ehhez a szakaszához köthető a megvásárolt mű, mely a magyarországi romantika legmarkánsabb műfajának, a történeti festészetnek egy korai remeke, s mely meghozta alkotója számára a sikert és a hazai művészeti élet ünnepelt festőművés�évé avatta. A festmény, mely a szóban forgó litográfiát inspirálta Egerben készült 1853-ban, de a második világháború idején, a Magyar Nemzeti Múzeumban megsemmisült. Már a története – a megszületésétől a pusztulásig – is kalandos, de a képtéma utóélete is jelentős kultúrtörténeti aspektusokat hordoz egészen **az 1854. február 15-i Pesti Műegyleti kiállításon** történt bemutatásától kezdve.

A beadott olajképéről (67×100 cm) a katalógusból kiderül, hogy a kép már ekkor barátjának és pártfogójának, **Tarkányi Bélának** a tulajdonában volt. Valójában 1883-ban, az egri pap költő hagyatékával került a Magyar Nemzeti Múzeum Képcsarnokába. A műegyleti katalógusban még egy megjegyzés szerepelt, miszerint a festmény: vázlat. A részletében kidolgozott művet ugyanis Kovács Mihály az akadémiai elvárásoknak megfelelően nagy méretben is szeretne volna kidolgozni. Mint forrás értékű leveleiből megtudjuk, végül a nagy méretben való kivitelezés – annak ellenére, hogy a Nemzeti Múzeummal erről szerződést is kötött –, elmaradt.

A festmény mégis közismertté vált, és meghozta a hírnevet alkotójának is, mivel a Pesti Műegylet 1854-ben ezt a képet adta ki könyomatos változatban tagjainak szánt évi ajándéklapul. A litografálásra **Párizsban, Rose-Joseph Lemerrier (1803–1887) 1828-ban alapított híres, a korszak legnagyobb műhelyében került sor.** A meg nem választott és meg nem koronázott Ferenc József önkényuralma idején, a Bach-korszak légkörében nyilván politikai felhangjai is lehettek.

Arról, hogy Árpádot vezérré választásakor pajzsra emelték, a magyar krónikák nem szólnak. Ezt Bíborbanszületett Konstantin császár feljegyzései örökítették meg. A 18. század végén működő történetíróink azonban már felhasználták e feljegyzéseket, így például Fessler Ignác Aurél is, aki nagy történelmi művének (1808) első kötetében utal arra, hogy a magyarok 890-ben a Bodrog és Tisza találkozásánál pajzsra emelték Árpádot, elismerve utódainak örökösödési jogát. **Vörösmarty Mihály** versben teszi több ember számára ismertté a történetet (Egy kép alá), mely együtt jelent meg Kisfaludy Károly rajzával az Aurora-almanachban 1826-ban (Michael Hofmann metszete) **Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állíta nemednek, / Nézd, s tiszteld képét Álmos fejedelmi fiának. / Őt magas Ung mezején vérontó férfiak, és bölcs / Hadvezetők szabadon választván harcos urokká, / Bátor örömríadás közepett pajzsokra emelték. / Mint kel erős viharok tetején a sziklai nagy sas, / Úgy kele a fejedelmi fiú országos erőben, / Párduca lebbenvén és kardja égre ragyogván.**

Ezeknek a soroknak Kovács Mihály ábrázolása tökéletesen megfelel, akinek képén valóban Árpád „párduca lebben, kardja égre ragyogván”. Kovács Mihály tehát a témával kapcsolatos történelmi és irodalmi hagyományokra egyaránt támaszkodott. Műve megkomponálásakor és színhasználatában azonban nem a hazai előképeket követte, hanem barátjának és mentorának, **Karl Rahl**nak Manfred fogadtatása Luceriában című 1846-os kompozícióját vette alapul.

A nép közé Kovács Mihály odafestette önmagát is (a jobb oldali csoportban, az ősz Álmos mögött álló, a képből kitekintő figura) és idealizált módon költő barátját is a fiatal bárd lelkesült alakjában. Árpád pajzsra emelésének jelenete 1854-ben a magyar vezér- s királyválasztás ősi hagyományát állította a nézők elé.

A kompozíció népszerűségének jeleként értékelhetjük, hogy ráfestették az óráképekre, iskolai tablót készítettek belőle, felhasználták még a tájékipák díszítésénél is, de központi csoportozata a Millenniumi ünnepségek plakátjára is felkerült 1896-ban.

A litografált lap Kovács Mihály művészetének nagyon fontos darabja, melyet már évtizedek óta keresünk a műtárgypiacon. Most vált lehetővé e gyűjteményi hiány pótlása a kollégium támogatásával.

KÉPESLAPGYŰJTEMÉNY EGER, HEVES MEGYE ÉS MAGYARORSZÁGI TELEPÜLÉSEK – 1375 db

Ára: 100.000 Ft

Eladó: Csontos Júlia

Gyarapodási szám: 18/2023

A támogatásból egy közismert egri képeslapgyűjtő, Csontos Ágostonné (1941–2020) hagyatékát is meg tudtuk vásárolni, aki 1960–2021 közötti időszakban végezte gyűjtői tevékenységét Egerben. A hagyatékot lányától, Csontos Júliától vásároltuk meg a Történeti képeslapgyűjteménye számára, mely már több mint 10.000 tételből áll. Az 1375 darabból álló kollekció főként az 1960–70-es években Magyarországon kiadott, elsősorban Egert és heves megyei településeket ábrázoló lapokat tartalmaz, de más magyarországi városok, községek képeslapjai is megtalálhatóak a hagyatékban.

A gyűjtemény fontos összetartó ereje, hogy Csontos Ágostonné ismert egri óvónő volt, aki ismerőseitől, barátaitól, óvodásainak szüleitől azt kérte, hogy nevére és egri címére küldjenek üdvözlőlapokat. Így a gyűjtemény darabjai teljes mértékben hozzá köthetőek. Az adott időszakból – 1960–70-es évek – a Dobó István Vármúzeum képeslap gyűjteménye elenyésző darabszámmal rendelkezett eddig, így a hagyaték megvásárlásával jelentősen és hiánypótlóan gyarapodott képeslap gyűjteményünk – Eger és főként a magyarországi településeket illetően.

TÓTH LÓRÁNT FARAGÓ HÁROM FAJÁTÉKA

Ára: 75.000 Ft

Eladó: Tóth Lóránd faragó népi iparművész

Gyarapodási szám: 17/2024.

A Dobó István Vármúzeum Játékgyűjteménye több mint 3000 játékot foglal magában, melyek között 19. század végi 20. század eleji polgári játékok, a 20. századra jellemző háziipari és a falusi gyermekkultúrát jellemző természetes anyagokból készült játékszerek, valamint a bolti kínálatra jellemző retro játékok emelkednek ki. Gyűjteményi stratégiánk hangsúlyt fektet a kortárs alkotók munkájának a megismertetésére, bemutatására, ezért a Heves megyében élő játékkészítők munkáit igyekszünk megvásárolni. A pályázati támogatást **Tóth Lóránt faragó népi iparművész a népművészet ifjú mestere** alábbi három játékára felhasználtuk fel. A játékok állapota új.

Tóth Lóránt kobaktökből és fából készült gazdag, letisztult formavilágú és fantáziájú, szépen ívelt, gyermekkézbe adható játékaival új irányt nyitott a népi játékkészítésben. Fajátékaival számos szakmai rangos díj birtokosa, egyéni és csoportos kiállításai, fafaragó, játékkészítő foglalkozásaival a gyermekek s felnőttek számára is közel hozza a kézműves szakma sajátos területét. Alkotásai összekötik a hajdani paraszti világban élt és használt eszközöket, játékokat a jelen kézműves kultúrával. Az alkotót rendszeresen felkérjük műtárgymásolatok faragására, népi gyermekjátékok készítésére, melyekkel a nyaranta megrendezésre kerülő Mesterkedő néprajzi táborunkban, múzeumpedagógiai foglalkozások alkalmával és kiállításainkban kézbe véve ismerkednek a gyerekek. A játékgyűjtemény országos jelentőségű, számos vándorkiállítás népszerűsíti országhatáron túl is, több éve elkészült egy állandó kiállítás forgatókönyve is. A kortárs játékkészítők (megyénkben Czipó Tamás, Tóth Lóránt és Erdélyi Boglárka) kiválóan érzékeltetik a magyarországi játékkultúra magas színvonalát, melyet kiállításainkban tervezünk népszerűsíteni. Tóth Lóránttól eddig nincs a gyűjteményünkben gyermekjáték, e pályázati támogatással pótoltuk a hiányt.

Fából faragott kalló malom működő szerkezettel (50 000 Ft)

A kallómalom a gyapjúsövet tömörítéssel az egykori vízimalom funkcióját idézi. Kiváló mintát nyújtva szemlélteti az egykori kallómalomok működését, melyek területünkön, Eger környékén és a Mátra alján sorakoztak egykor.

Lovas tűzoltókocsi fából és kobaktökből (10 000 Ft)

A lovas tűzoltókocsi a falusi tűzoltóság pumpás szerkezetét idézi, kelő alkotó fantáziával a szépen megmunkált falvak és kerek kocsi mellett megjelenik a Tóth Lórántra jellemző lopótök is.

Kobaktök sárkány (15 000 Ft)

A magyar népmese világa ihlette háromfejű sárkány tökéletes alkotás. A test lopótök, a fejek fából faragottak. A kobaktök sárkány az anyaghasználatra kiváló példa.

VEREBÉLYI BALÁZS BODONYI KERESZTSZEMES HÍMZETT PÁRNÁJA

A párna mérete: 40x40 cm

Ára: 20.000 Ft

Eladó: Verebéli Balázs

Leltári szám: 2024.3.1. (Néprajzi gyűjtemény)

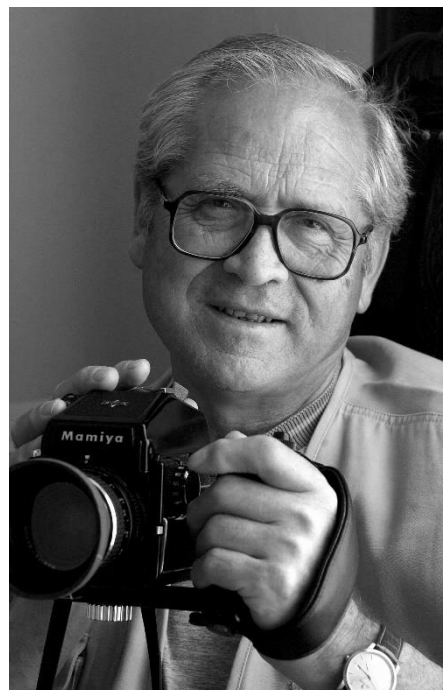
A Dobó István Vármúzeum gyűjteménygyarapítási stratégiájában szerepel a Heves vármegyében élő népi iparművészek, illetve a népművészet mesterei által készített tárgyak szerzeményezése. A ma alkotó hímzők közül a fiatal generációt képviseli **Verebéli Balázs**, aki 2022-ben nyerte el a Népművészet Ifjú Mestere címet. A recski születésű alkotó elsősorban a palóc hímzések mestere, ennek egyik szép példája a NIT által zsúrizett nyers színű, takácsvászonból készült párnahaj, amely a bodonyi keresztsemes hímzéssel készült, vörös-kék gyöngyfonállal varrva.

A Dobó István Vármúzeum Néprajzi gyűjteményében hiánypótló volna a darab beszerzése, Verebéli Balázs által készült tárgy még nem szerepel a gyűjteményben. A bodonyi keresztsemes motívum alkalmazása szép példája a népi hímzés mai ízlés, mai használat szerinti újjászületésének.

VÁLOGATÁS MOLNÁR ISTVÁN GÉZA FOTÓMŰVÉSZ „EGRI ARCOK” SOROZATÁBÓL

Mennyiség: 8 db
Érték: 36.375 Ft (291.000 Ft)
Eladó: Molnár István Géza
Gyarapodási szám: 30/2023

A Dobó István Vármúzeum képzőművészeti gyűjteménye nehezen hangolódik rá az új művészeti médiumok gyűjtésére, bár letétként őrzi Kepes György nagyjértékű hagyatékának fotó anyagát is. Az első lépést, mellyel a fotóművészet is reprezentálva lesz gyűjteményünkben folytatni kívánjuk a jövőben és műfajilag is tágítani kívánjuk majd a kollektíót. A Molnár István Géza életművéből most megvásárlásolt portrék (a támogatás mértékéhez igazítva 8 db) csak csekély része a művész több száz, valaha kiállított és olykor díjat nyert fotójának, illetve a több szekrénynyi negatív telercsnek. A portréműfaja, melyről állíthatjuk, hogy a fényképezés legérzékenyebb műcsoportja, nem csupán kordokumentum, hanem közvetlenül tanúskodik az emberi relációkról. Egyénértelmezések, amelyekből megérezhetjük azt is, hogy milyen volt a fényképezőgépet tartó művész viszonya modelljéhez, de azt is, hogy a modell milyen érzésekkel állt a kamera elé, hogy önmagát miként prezentálta. E művek megőrkítették számunkra Eger prominenseit – művészeket (akiknek alkotását őrzi múzeumunk), irodalmárokat, helytörténetet kutatókat, s nem utolsósorban múzeumunk történetének néhány kiemelt személyiségét – így nem csak művészi, hanem kortörténeti értékkel is bírnak e művek.

Molnár István Géza fotóművész

Az 1936-ban a Pest megyei Iváncsán született, 10 éves korában kapta az első fényképezőgépét. Az 1960-as évektől fotózik. 1965-ben költözött Egerbe, alapító tagja az 1968-ban alakult Heves Megyei Fotóklubnak. 1981-től fotósakkört is vezetett, több mint 300 fotós került ki a kezei alól. 1998 óta tagja a Magyar Alkotók Országos Egyesületének, a Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetségének alelnöke volt. Mind a mai napig aktív. Rejtőző művész, mindent a képekre bíz. Portrékat, megismételhetetlen pillanatú szociofotókat, természeti képeket, kordokumentumként értékes városképeket, riport- és aktfotókat készít. Szereti az embert, a táj, a természet szépségeit, Egert és az országot. Visszatérő témája a már hat kiállítást megért „egri arcok” portrésorozat. A megőrkítettek a kortársai.

Dr. Bakó Ferenc (Nagyvárad, 1917 – Eger, 1998) etnográfus, muzeológus, múzeumigazgató

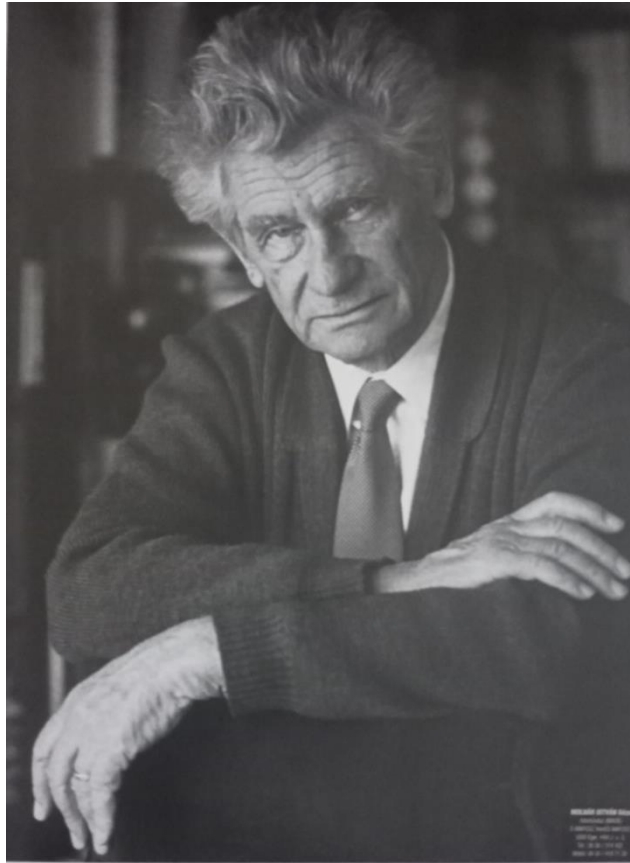
Fotó készítésének dátuma: 1996. december 2.

Fotó készítésének helyszíne: Lakásán

Méret: 41×31 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (73/1996)

Leltári szám: 2024.6.1. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Egerben érettségizett 1935-ban. A budapesti Néprajzi Múzeumban muzeológusi bizonyítványt (1941), a Pázmány Péter Tudományegyetemen történelem–földrajz szakos tanári oklevelet szerzett (1944), az ELTE BTK-n doktorált 1974-ben. A történelem (néprajz) tudományok kandidátusa (1974), doktora (1988). A II. világháborúban 1942–1944 között katonai szolgálatot teljesített, amerikai hadifogságban volt 1944-től 1947-ig. A Magyar Nemzeti Múzeum muzeológusa volt 1947–1950-ig, a sárospataki Rákóczi Múzeum alapító igazgatója 1950-ben, ahonnan 1952-ben került a Heves-Egri Múzeumba. Majd 1957-től annak jogutódja, az egri Dobó István Vármúzeum igazgatója, egyúttal a Heves Megyei Múzeumi Szervezet igazgatója volt nyugdíjba vonulásáig, 1979-ig. A Heves megyei falvak és településformák történetével, népi építkezéssel, népi iparokkal, illetve a népszokások és a népi kultúra etnikai jellemzőinek vizsgálatával foglalkozott. Feldolgozta az egri borospincék és a bükki barlanglakások néprajzi és kultúrtörténeti vonatkozásait. Vezető szerepet játszott abban, hogy megkezdődött az egri vár műemléki helyreállítása. Az egri múzeum igazgatójaként kezdeményezte az Egri Képtár (1958), ill. az egri népművészeti és természettudományi állandó kiállítás megnyitását (1958). Igazgatósága alatt nyílt meg a Gárdonyi Géza Emlékmúzeum 1961-ben, a megye falvaiban több tájház (Abasár, Átány, Kisnána, Mikófalva, Nagyréde, Noszvaj, Verpelét stb.). Vezetése alatt indult meg a palóc népcsoport néprajzi, történeti és nyelvészeti kutatása (1967–1987), melynek eredményeként elkészült az országban egyedülálló Palóc Adattár. Muzeológusként több ezer műtárgyat gyűjtött össze a népi kismesterségektől a szőlészeti-borászati eszközökön keresztül a pásztorfaragásokig, ezzel összefüggésben maga is több tízezer fényképfelvételt készített.

Id. Kátai Mihály (Karcag, 1906 – Eger, 1983) festőművész

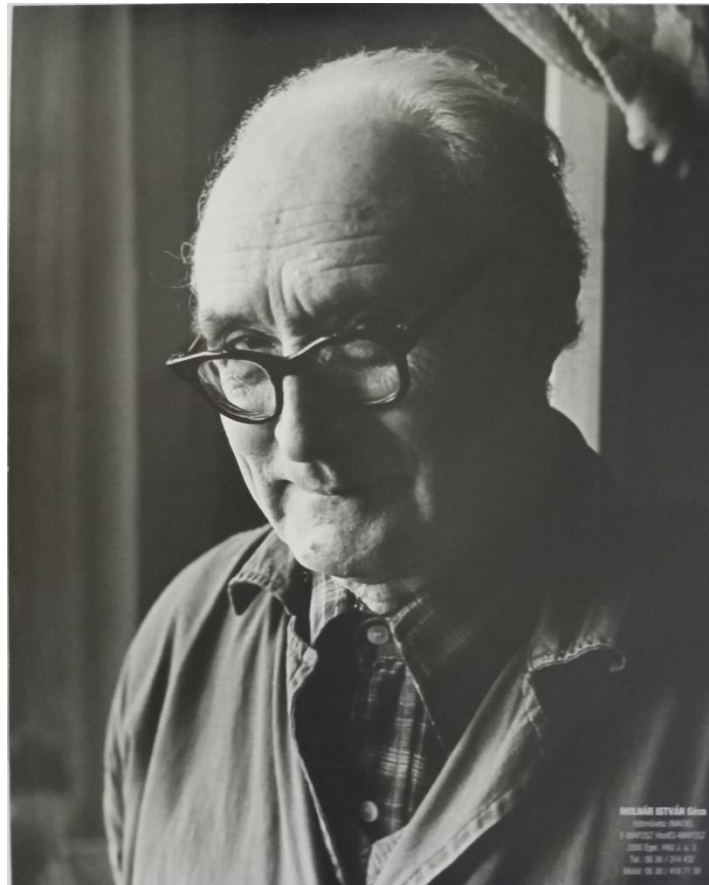
Fotó készítésének dátuma: 1972

Fotó készítésének helyszíne: Lakása műtermében

Méret: 30×24 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka

Leltári szám: 2024.6.2. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Az Iparművészeti Főiskolán 1932-ben végzett Györgyi Dénes, Kaesz Gyula, Udvary Géza, Haranghy Jenő és Szentistváni Gyula vezetésével. Karcagon rajziskolát vezetett, és szülővárosa művészeti életének fő szervezője lett. Pályája kezdetén építésként is dolgozott (pl. a karcagi Katolikus Legényegylet épületein). Festői kibontakozását olaszországi tanulmányútja és Edvi Illés Aladár barátsága segítette. 1941-től Egerben élt, ahol tevékenyen részt vett a város művészeti életében, megszervezte a Képzőművészeti Szabadiskolát (1946-1952). Realista szemléletű olajfestményein és akvarelljein természeti-táji és történelmi élményeit örököltette meg. Az Egri Érsekség megrendelésére oltárképeket is készített. Egyéni tárlatain kívül rendszeresen szerepelt a megyei és országos kiállításokon is. 1972-ben Egerben, 1973-ban Karcagon, 1982-ben Debrecenben, 1983-ban Zalaegerszegen mutatta be műveit. Emlékkiállítását 1986-ban rendezték meg az egri Rudnay Teremben és a budapesti Derkovits Teremben. 1974-ben és 1981-ben elnyerte a Heves megyei Tanács művészeti díját. Múzeumunk gyűjtemény több művét őrzi.

Illés György („Papi”) (Eger, 1914 – Budapest 2006) operatőr

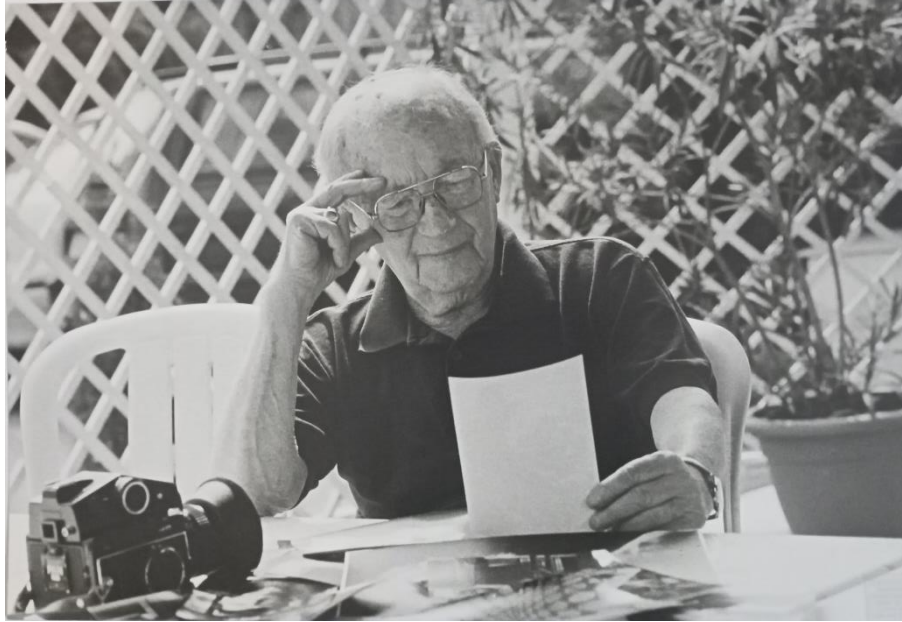
Fotó készítésének dátuma: 2003

Fotó készítésének helyszíne: Eger

Méret: 48×33 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (43/03)

Leltári szám: 2024.6.3. (Képzőművészeti gyűjtemény)

1914-ben született Egerben, a mozi iránti rajongása a némafilmek korszakában kezdődött. 1949-től dolgozott a Mafilmnél, emellett tanított is a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Kétszeres Kossuth-díjas, filmpedagógus, a hatvanas években a magyar film képi világának egyik megújítója. Operatőri munkájában kiemelten kezelte az emberi arcot, a színész arcát, a közeli arc-felvételeket. A magyar filmipar legkiválóbb rendezői mellett működött közre operatőrként, számos más munkája mellett olyan alkotásokban dolgozott, mint a *Szent Péter esernyője*, a *Pacsirta*, a *Pál utcai fiúk*, az *Isten hozta, őrnagy úr!*, az *Utazás a koponyám körül*, *A Pendragon legenda*, *Az ötödik pecsét* vagy a *Retúr*. 1990-től a Magyar Operatőrök Társaságának elnöke, 1995-től a Magyar Film- és Tévéművészek Szövetségének elnöke volt. Megalapítója a HSC-nek (*Magyar Operatőrök Társasága*). A Színház- és Filmművészeti Főiskolán 1949-től tanszékvezető, egyetemi tanár, egy ideig rektorhelyettes, 1990–91 között pedig rektorként vezette a magyarországi operatőrképzést. 2006 júniusában hunyt el.

Sugár István (Budapest, 1917 – Eger, 1999) helytörténész

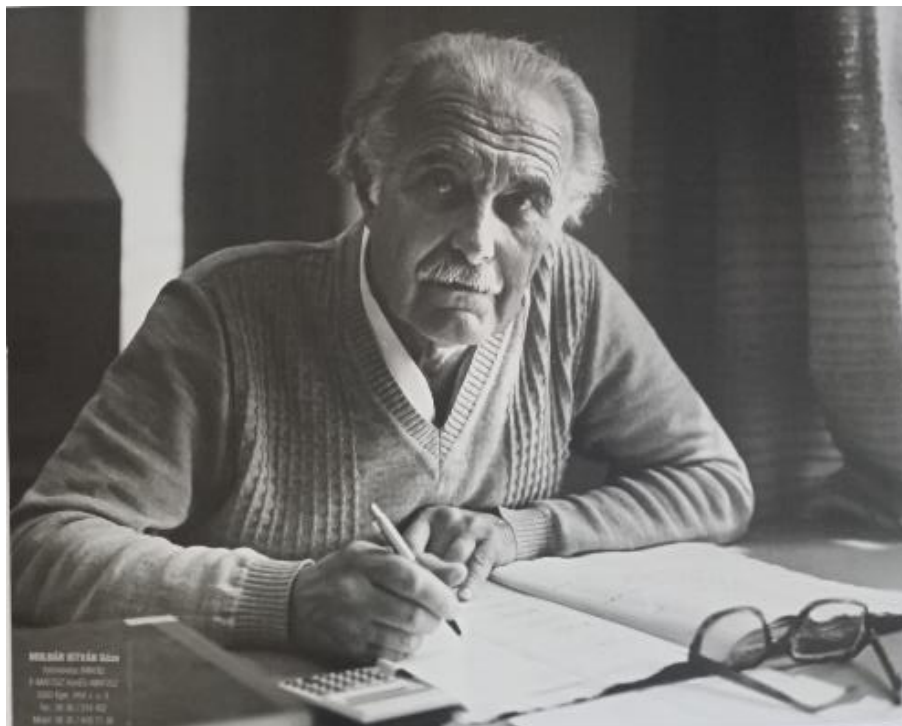
Fotó készítésének dátuma: 1985 április

Fotó készítésének helyszíne: Megyei Levéltár

Méret: 30×24 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (A/52)

Leltári szám: 2024.6.4. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Budapesten született értelmiségi családban. Szolnokon végezte elemi iskolai tanulmányait, valamint a gimnázium első két osztályát. A többi osztályt Egerben, a ciszterci rend főgimnáziumában végezte, ahol az 1935-36-os tanévben érettségizett. Felvételt nyert az Állatorvostudományi Egyetemre, de ezt a második világháború miatt nem fejezhette be. 1944-től 1947-ig francia hadifogságban volt, majd szabadulása után a Keresztény Demokrata Néppárt megyei titkára lett Egerben. A párt 1949-es felszámolása után más megyébe költözött az Államvédelmi Hatóság zaklatásai miatt, csak 1954-ben tért vissza Egerbe. Üdülési előadóként kapott munkát a Városi Tanács Műszaki Osztályán, majd 1964-ben kilépett a Városi Tanács szolgálatából. Rövid ideig tartó miskolci munkavállalás után visszatért Egerbe, ahol haláláig szellemi szabadfoglalkozású történészként dolgozott. A történetírás módszereit autodidakta módon sajátította el. Kutatómunkájában nagy hasznát vette latin és német nyelvtudásának. Kutatási eredményeit 1956-tól publikálta. Csiffáry Gergely 1996-ban publikált bibliográfiája szerint 1994-ig 27 önálló könyvet, 104 tanulmányt, 41 történeti publicisztikai írást és 354 történeti, illetve művelődéstörténeti tárgyú újságcikket publikált. Sugár István történetíró munkássága mind mennyiségben, mind tematikájában széleskörű. Had-, egyház-, művészet-, irodalom, nyelv-, gazdaság- és postatörténettel egyaránt foglalkozott. Hozzá legközelebb a hadtörténeti, illetve vártörténeti kutatások álltak. Nemcsak történetíró, hanem jeles ismeretterjesztő is volt. Érdekes előadásainak nemcsak Egerben, hanem bárhol az országban népes hallgatótábora volt. Szakirodalmi munkásságáért több elismerést is kapott. Sírja a Hatvani temetőben található.

Korompai János (Eger, 1919 – Eger, 1996) irodalomtörténész, politikus

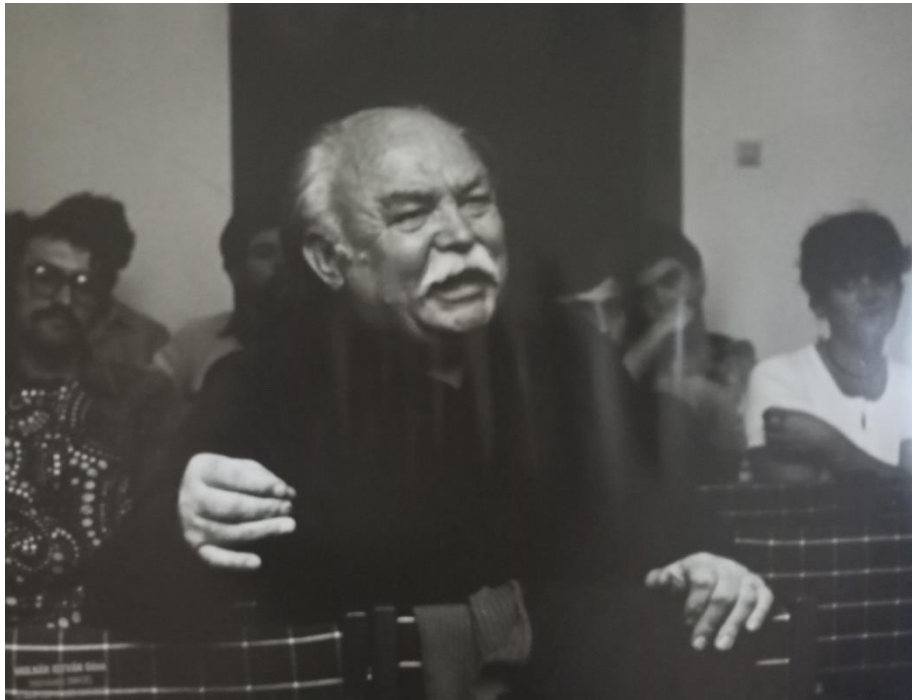
Fotó készítésének dátuma: 1984 május

Fotó készítésének helyszíne: Eger. Ifjúsági Háza

Méret: 24×30 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (1176)

Leltári szám: 2024.6.5. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Egerben végezte elemi, polgári és felsőkereskedelmi iskolai tanulmányait. majd elvégezte a Közgazdaságtudományi Egyetemet. 1944-ben doktorált. 1938-tól 1945 elejéig Budapesten dolgozott külkereskedőként. 1945 márciusában hazatért Egerbe, ahol városi főjegyző, helyettes polgármester, 1948-tól polgármester. 1949 második felében egy nagykereskedelmi vállalat főkönyvelője volt. 1945 januárjától a Szociáldemokrata Párt városi, majd megyei elnöke. Forradalom alatti tevékenységéért 1957-ben 8 év börtönbüntetésre ítélték. Szabadulása után előbb segédmunkás, majd - nyugdíjba vonulásáig, 1979-ig - a Dobó István Vármúzeum tudományos főmunkatársa. Kutatási területe Gárdonyi Géza életének és munkásságának vizsgálata volt, a múzeum irodalomtörténeti gyűjteményének feldolgozása alapján. Kutatási eredményeiből több publikációja jelent meg. Nevéhez fűződik Gárdonyi titkos írással írt feljegyzéseinek megfejtésére irányuló kutatás megszervezése, az átírás egybevetése az eredetivel s a véglegesítés. A rendszerváltáskor aktívan vett részt a Szociáldemokrata Párt újjászervezésében, megszervezte a párt egri szervezetét, amelynek elnöke lett. Élete küzdelmes, de példamutató volt.

Balogh László (Eger, 1930 – Eger, 2002) festőművész, kinetikus művész

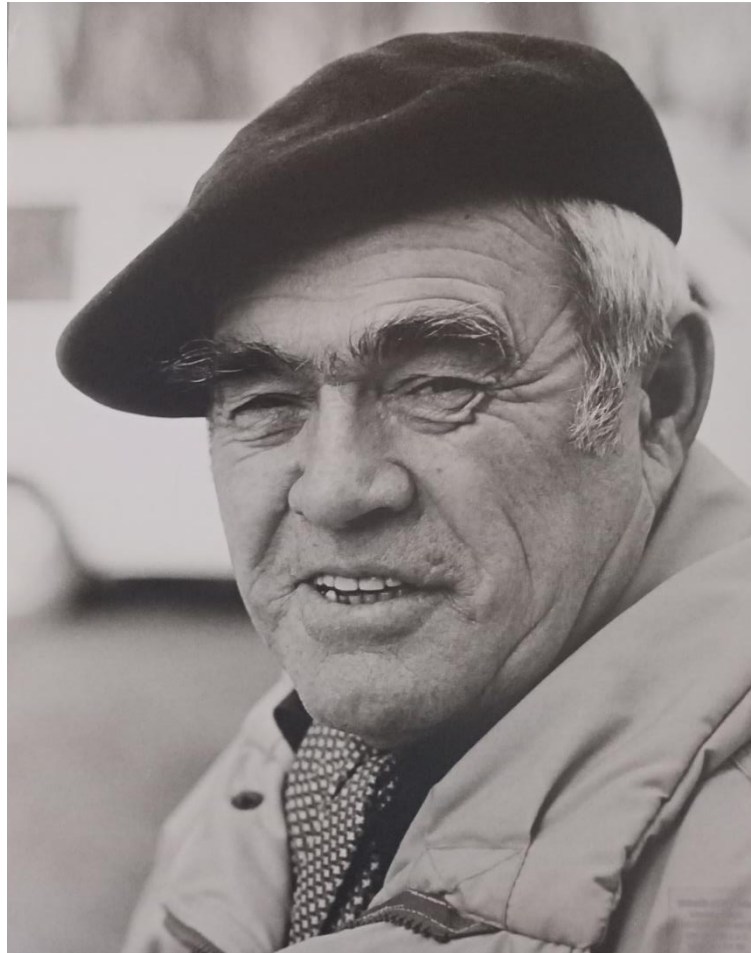
Fotó készítésének dátuma: 1997

Fotó készítésének helyszíne: Eger, Ady Endre úti lakása előtt

Méret: 30×24 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (6/97/12)

Leltári szám: 2024.6.6. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Egerben született 1930-ban. Tanulmányait Egerben végezte. Képzőművészettel az Egri Érseki Tanítóképzőben kezdett foglalkozni 1946-ban. Tanára Hamza Tibor, aki Aba Novák Vilmos növendéke volt. Ő készítette fel a Magyar Szabadságharc emlékére 1948-ban rendezett centenáriumi kiállításra. A hatvanas évek elejétől vesz részt képzőművészeti kiállításokon. 1967-től a Művészeti Alap tagja. Franciaországi tanulmányútjain (1967, 1970) került közel a kinetikus művészethez, elsősorban Nicolas Schöffer művészetéhez. Ennek hatása az 1973-ban Budapesten a Lengyel Kulturális Intézetben megvalósult kiállításán volt először lemérhető. 1974-ben néhány hasonló gondolkodású művész társával létrehozták az első hazai kinetikus művészeti csoportot, a KINETEAM-et, melynek elnöke volt megszűntéig. Az ország számos városában mutatták be a csoport munkásságát (Szolnok, Kecskemét, Dunaújváros, Székesfehérvár) Fénykinetikus anyaggal vett részt a Közlekedési Múzeum által rendezett kinetikus művészeti kiállításon a Petőfi Csarnokban, valamint a gyéri városi múzeum kiállításán 1992-ben. 1967-től megszűnéséig a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának, 1992-től Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, 1999-től Nemzetközi Kepes Társaságnak a tagja. „Az elmúlt 25 évben azt a művészeti eszmét vallom és valósítom meg, amelyben a mozgás az örök körforgás állandóságának a megjelenítése, a művészet metafizikai eszméjét és karakterét erősíti meg, amelyben a tér és az idő egymásra utaltsága nyilvánul meg, amikor is a fény, a színesfény változások, mint jelenség halmazok metafizikai természetű érzelmi, esztétikai élményeket adnak az azt átélni kívánó embernek.” (Balogh László)

Dr. Hibay György (Eger, 1923 – Eger, 2006)

Fotó készítésének dátuma: 2003 március

Fotó készítésének helyszíne: Lakásában

Méret: 47×32 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (6/03)

Leltári szám: 2024.6.7. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Tősgyökeres egri család leszármazottja. Iskoláit a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumában végezte, ott, ahol édesapja, dr. Hibay Károly, anyai és apai nagyszülei, dr. Hibay György és dr. nyárádi Hartl Károly is érettségizett. Mindkét nagyapja a gyógyszerész szakmát választotta. Dr. Hibay György az egri, valamikori „Piac téri” – ma Dobó téri – Kígyó Patika, dr. nyárádi Hartl Károly pedig a győri Magyar Király Patika tulajdonosa volt. Édesapját, dr. Hibay Károlyt (1890–1924), aki szülésznőgyógyász szakorvos volt, az egriek a „szegények orvosa”-ként emlegették. A tisztelet jeleként a II. világháború után utcát is neveztek el róla a belvárosban. Édesanyja nyárádi Hartl Edit (1893–1974) dr. nyárádi Hartl Károly leánya volt. Hartl Ede és családja számára a nyárádi nemesi előnevet I. Ferenc József adományozta 1880-ban, a Tisza folyó áradásakor tanúsított önzetlen segítőkészségeért. Dr. Hibay György 1941-ben, az érettségi után azonnal munkát vállalt. Munka mellett szerzett jogi doktorátust a pécsi Jogtudományi Egyetemen, majd később a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemet is elvégezte. 1946-ban vette feleségül a szintén tősgyökeres egri családból származó Nemess Alizt. Bár a fővárosban éltek hosszú évekig, dr. Hibay György sohasem vesztette el a kapcsolatát Egerrel. Nyugdíjas éveire, feleségével együtt visszatért szülővárosába, tagja lett az Eger Vára Baráti Körének, az Egri Városszépítő Egyesületnek és az Egri Ciszterci Diákok Szövetségének. Az 1996-ban újjáéledt egri fertálymesteri testület elsőként választotta meg a város IV. fertályában negyedmesternek, abban a városrészben, amelyben nagyapja és dédapja is fertálymester volt. Egész életét végigkísérte a szülővárosa iránt kötődés, a lokálpatriotizmus. Ennek az érzésnek a szellemében, akaratának megfelelően, családja 2006-ban adományozta a közjavára a Hartl família címerével díszített karszéket, melyben a fényképen ül.

Zsiga András (Egerfarmos, 1925. december 16. – BÉlapátfalva, 2007. január 13.) citerás, egykori múzeumi alkalmazott

Fotó készítésének dátuma: 2003. szeptember 20.

Fotó készítésének helyszíne: MMK Eger

Méret: 26×38 cm

Fekete-fehér fotó, saját labormunka (negatív: 60/03)

Leltári szám: 2024.6.8. (Képzőművészeti gyűjtemény)

Citera zenekarokban játszott, ahol megyei és országos minősítésben volt részük. Az első zenekar, amelyben játszott a mezőszemerei Vadvirág együttes. Művészeti vezetője először Bóta László, majd Juhász Gábor volt. Mind a két személy pedagógus is volt Mezőszemerén. Miután Egerbe jött itt a Művelődési Központban működő citera zenekarban játszott, ahol a művészeti vezető Bimbó Zoltán volt. Számos oklevelet kaptak, de sajnos a lánya a hagyatékban ezeket már nem találta.